

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII
CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU CURRICULUM

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU CLASA A X-A

**PENTRU CICLUL INFERIOR AL LICEULUI
ȘI
PENTRU ȘCOLILE DE ARTE ȘI MESERII**

RELIGIE
(cultul unitarian)

*Aprobat prin ordin al ministrului
Nr. 4598 / 31.08.2004*

NOTA DE FUNDAMENTARE

privind elaborarea programelor școlare pentru clasele a IX-a și a X-a

Programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a, documente reglatoare componente ale curriculumului național au fost elaborate în conformitate cu:

- asumarea de către România a *Planului detaliat de lucru asupra obiectivelor sistemelor educaționale și de formare profesională din Europa*, ratificat de Consiliul European de la Barcelona, în 2002, și a *Declarației miniștrilor europeni ai educației și formării profesionale și a Comisiei Europene cu privire la consolidarea cooperării europene în formarea profesională – „Declarația de la Copenhaga”*, convenită la Copenhaga în 2002;
- obiectivele actuale ale reformei învățământului din România vizând finalitățile, curriculumul și structura învățământului obligatoriu stabilite în conformitate cu prevederile Legii învățământului nr. 84/1995, republicată, cu modificările și completările ulterioare și ale Legii nr. 268/2003 pentru modificarea Legii învățământului nr. 84/1995;
- nevoia de adaptare a curriculumului național la schimbările din structura învățământului preuniversitar: apartenența claselor a IX-a și a X-a deopotrivă la învățământul obligatoriu și la cel liceal;
- valorificarea experienței pozitive privind proiectarea curriculumului pentru învățământul liceal pornind de la competențe ca achiziții finale al învățării, prin care se asigură accentuarea dimensiunii acționale în formarea elevilor;
- rolul și statutul disciplinelor școlare, stabilite în planurile cadru de învățământ aprobate prin ordinul ministrului educației, cercetării și tineretului nr. 5723/23.12.2003.

Structurarea noilor planuri cadru de învățământ pentru clasele a IX-a și a X-a pe componentele **trunchi comun** și **curriculum diferențiat** determină organizarea, la nivelul programei școlare, a ofertei educaționale centrale în competențe și conținuturi ale învățării prezentate distinct, pentru fiecare dintre aceste componente.

În aceste condiții, noile programe școlare pentru clasele a IX-a – a X-a au următoarea structură:

- **Notă de fundamentare**, elaborată în scopul prezentării relației dintre programele școlare pentru clasele a IX-a și a X-a și documentele de politică educațională și curriculară pe care acestea se fundamentează;
- **Notă de prezentare**, în care de detaliază rolul disciplinei de învățământ și statutul specific al acesteia în cadrul curriculumului național, precum și contribuția disciplinei de învățământ la cele opt domenii de competențe cheie stabilite la nivel european;
- **Competențe generale**, cu un nivel accentuat de complexitate, definite pe o disciplină de învățământ sau, după caz, pe o categorie de discipline de învățământ, pentru a evidenția achizițiile finale de învățare ale elevilor la sfârșitul învățământului obligatoriu și/ sau pentru a orienta pregătirea de specialitate a acestora;
- **Valori și atitudini**, finalități de natură axiologică, urmărite prin studiul disciplinei, definite pentru învățământul liceal;
- **Competențe specifice – conținuturi**, nucleul funcțional al programei școlare, definit pentru fiecare an de studiu;
- **Sugestii metodologice**, elaborate pentru a orienta proiectarea demersului didactic adecvat competențelor, valorilor și atitudinilor prevăzute în programele școlare.

NOTA DE PREZENTARE

Obiectivul general al disciplinei **Religie – cultul unitarian** constă în formarea personalității în concordanță cu valorile creștine, prin integrarea cunoștințelor religioase în structurarea de atitudini moral-creștine și prin aplicarea învățaturii de credință în viața proprie și a comunității.

Prin cunoștințele, atitudinile și valorile promovate, disciplina **Religie** contribuie la formarea competențelor cheie stabilite la nivelul Comisiei Europene, cu precădere la formarea celor care vizează domeniile: a învăța să înveți, competențe interpersonale, interculturale, sociale și civice și „sensibilitate la cultură”. Contribuția **Religiei** la aceste domenii este prezentată detaliat astfel:

- **a învăța să înveți**
 - abilități: manifestarea autonomiei, a perseverenței și a disciplinei în procesul de învățare, reflecția critică asupra diferitelor aspecte ale învățării, din perspectiva propriei identități religioase și a atitudinii ecumenice;
 - atitudini: aprecierea pozitivă a învățării și a importanței acesteia pentru dezvoltarea proprie; adaptabilitate și flexibilitate în raportarea la cele învățate; automotivație și inițiativă în procesul de învățare; dorință de dezvoltare și perfecționare permanentă;
- **competențe interpersonale, interculturale, sociale și civice**
 - cunoștințe: informații despre propria credință și despre alte credințe și convingeri; cunoștințe referitoare la principalele evenimente din istoria Bisericii; noțiuni referitoare la atitudini și comportamente creștine în relația cu aproapele și în raportarea la comunitate; modele biblice de comportament și de viață;
 - abilități: asumarea și susținerea propriei identități religioase; integrarea în comunități variate din punct de vedere al convingerilor; respectarea opiniilor și a comportamentelor semenilor; eliminarea din comportament a oricărei forme de violență pe criterii religioase; medierea situațiilor conflictuale care pot apărea la nivelul comunității;
 - atitudini: înțelegerea diferențelor dintre valorile specifice diferitelor religii; respectul față de cei de alte credințe și convingeri; responsabilitate în raport cu propriul comportament; acceptarea diversității și susținerea coeziunii la nivelul comunității; implicarea în viața comunității;
- **„sensibilizare la cultură”**
 - cunoștințe: contribuția religiei la cultura și civilizația universală (istorie, limbă, literatură, artă, civilizație etc.);
 - abilități: analizarea, compararea și dezbateră vizând rolul religiei în cultura universală;
 - atitudini: asumarea propriei identități religioase și manifestarea respectului pentru alte credințe; manifestarea unor atitudini pozitive față de formele de expresie culturală.

Disciplina **Religie** face parte din aria curriculară ”Om și societate” și i se alocă 1 oră/săptămână în trunchiul comun pentru toate filierele și profilurile învățământului liceal și pentru școlile de arte și meserii.

Programa școlară de **Religie** este structurată pe următoarele componente:

- competențe generale – comune pentru programele școlare de *Religie* ale tuturor cultelor;
- valori și atitudini – comune pentru programele școlare de *Religie* ale tuturor cultelor;
- competențe specifice asociate cu conținuturi;
- conținuturi ale învățării;
- sugestii metodologice.

COMPETENȚE GENERALE

1. Definirea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri
2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare
3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente
4. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității
5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

VALORI ȘI ATITUDINI

- conștientizarea rolului învățăturilor Bisericii în viața personală și a comunității
- dezvoltarea respectului față de cele sfinte
- asumarea propriei identități religioase
- responsabilitate în exercitarea drepturilor și obligațiilor ce decurg din apartenența la diferite identități (confesiune, națiune, comunitate, profesie, cultură etc.)
- respect și înțelegere față de semenii de alte credințe și convingeri
- grija față de aproapele
- interesul pentru aprofundarea cunoștințelor religioase în vederea permanentei deveniri spirituale

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

1. Definierea specificului propriei credințe, în raport cu alte credințe și convingeri

Competențe specifice	Conținuturi
1.1. Definierea unor elemente fundamentale din etica și din dogmatica unitariană	<ul style="list-style-type: none"> - Esența și caracteristicile lui Dumnezeu - Concepția asupra păcatului - Omul: alianța dintre om și Dumnezeu, virtuțile și obligațiile omului
1.2. Analizarea relației divinitate – om în diferite etape din istoria evreilor și în lumea contemporană	<ul style="list-style-type: none"> - Sistemul de Simbol al Genezei: omul creat după chipul lui Dumnezeu, căderea în păcat; alungarea din Paradis, istoria lui Noe, turnul din Babel, scara lui Iacov etc. - Alianța dintre om și Dumnezeu (ca individ și ca membru al unei comunități religioase) - Capacitatea omului de a crede în divinitate
1.3. Interpretarea unor evenimente și a rolurilor unor personaje, din puncte de vedere diferite: al istoriei și al mitologiei unui popor	<ul style="list-style-type: none"> - Rolul conducătorilor în istoria evreilor: regii, judecătorii, profeții - Elemente mitologice în Biblie

2. Utilizarea adecvată a conceptelor specifice religiei, în diferite contexte de comunicare

Competențe specifice	Conținuturi
2.1. Identificarea genurilor literare și a modalităților de discurs, în textul biblic și în alte categorii de texte religioase	<ul style="list-style-type: none"> - Forme de dialog în Vechiul Testament: dialog argumentativ, dialog sceptic, discursul imnic al psalmilor, rugăciunea, limbajul profetic, discursul filosofic - Genurile epice și lirice ale Bibliei
2.2. Analizarea semnificațiilor actuale ale unor termeni specifici religiei și ale unor simboluri religioase	<ul style="list-style-type: none"> - Interpretarea actualizată a simbolurilor din Vechiul Testament - Elemente mitologice în Biblie
2.3. Argumentarea rolului formativ al studierii textelor din Biblie, asupra vieții omului	<ul style="list-style-type: none"> - Strategiile lecturii receptive a Bibliei - Modele de interpretare a textului Bibliei

3. Integrarea valorilor și a cunoștințelor religioase în structura propriilor atitudini și comportamente

Competențe specifice	Conținuturi
3.1. Compararea diferitelor atitudini ale omului față de Dumnezeu, identificate în Vechiul Testament	<ul style="list-style-type: none"> - Atitudinea față de Dumnezeu (Avram, Moise, judecătorii, profeții) - Importanța dialogului dintre divinitate și om: întâlnire și dialog, forme de dialog, rolul simbolurilor în dialogul între divinitate și om
3.2. Identificarea virtuților creștine în exemplele biblice studiate	<ul style="list-style-type: none"> - Virtuțile creștine ale omului - Noe, Avram, Moise, Iacov, Iona, Iov, profeții
3.3. Formularea unui punct de vedere propriu referitor la credința, rolul și responsabilitatea unor personaje din Vechiul Testament	<ul style="list-style-type: none"> - Moise legiuitorul - Iona profetul - Suferințele lui Iov

4. Aplicarea învățaturii de credință în viața personală și a comunității

Competențe specifice	Conținuturi
4.1. Identificarea modalităților de participare la viața comunității, pe baza modelelor biblice studiate	<ul style="list-style-type: none"> - Responsabilitatea omului față de sine, față de semenii și față de lumea creată

Competențe specifice	Conținuturi
4.2. Analizarea consecințelor etice-religioase ale diferitelor tipuri de atitudini și comportamente	<ul style="list-style-type: none"> - Bine și rău; libertate și responsabilitate - Rolul conștiinței și al voinței libere în dezvoltarea omului - Legea – comportamentul față de lege - Păcatul – alegerea dintre bine și rău
4.3. Evidențierea relației dintre istoria evreilor și procesul de formare al acestui popor ca o comunitate religioasă	<ul style="list-style-type: none"> - Istoria evreilor ca formare a unei comunități religioase - Caracteristicile specifice ale religiei evreiești față de religiile altor popoare (Dumnezeu, rolul credinței în comportamentul moral-religios al evreilor)

5. Corelarea cunoștințelor religioase cu cele dobândite la alte discipline de învățământ

Competențe specifice	Conținuturi
5.1. Realizarea de comparații între concepția religioasă asupra omului și puncte de vedere oferite de alte discipline școlare (biologie, psihologie, sociologie etc.)	<ul style="list-style-type: none"> - Omul – ființă capabilă de a se autodezvolta; ființă religioasă, <i>ființă cugetătoare</i> - Libera voință; libertate și responsabilitate - Conștiința - Locul și responsabilitatea omului în lume - Sensul vieții din perspectiva religiei

UNITĂȚI DE CONȚINUT

I. Lectura Bibliei

1. Omul, ca ființă creștină. Relația divinitate-om în Vechiul Testament

- Omul – creat după chipul lui Dumnezeu
- Locul și responsabilitatea omului în lumea creată
- Alungarea din Paradis
- Alianța dintre om și Dumnezeu
- Atitudinea față de Dumnezeu: dialogul dintre Dumnezeu – Noe, Avram, Moise, Iacov, profeții
- Forme de dialog în Vechiul Testament: dialogul argumentativ, dialogul sceptic, discursul imnic al psalmilor, limbajul profetic, dialogul filosofic

2. Istoria evreilor, formarea lor în comunitate religioasă

- Cartea Exodului: Moise legiuitorul; legământul de la muntele Sinai
- Opera istorică deuteronomistă (judecătorii, regi)
- Literatura sapiențială: Iov
- Literatura profetică: profeți mari și mici, Iona

3. Lectura receptivă a Bibliei

- Locul și valoarea Bibliei în religia unitariană
- Elemente mitologice în Biblie
- Genurile epice și lirice ale Bibliei

II. Etica și dogmatica unitariană

1. Relația divinitate-om în lumea cotidiană

- Interpretarea actualizată a Simbolurilor din Vechiul Testament
- Omul – ființă capabilă de a se dezvolta
- Paradisul – lipsa armoniei și a unității dintre Dumnezeu-lume-om
- Alungarea din Eden – căutarea unității cu divinitatea, interpretarea rolului de om pe baza credinței
- Capacitatea omului de a crede în divinitate; formele credinței: credința lui Noe, credința lui Avram, credința lui Iacov, credința lui Iona, credința lui Iov
- Rugăciunea – psalmii ca forme ale rugăciunii

2. Normele moral-etice și libertatea omului de a alege

- Păcatul – alegerea dintre bine și rău
- Libertate și responsabilitate
- Conștiința
- Libera voință
- Esența lui Dumnezeu
- Paternitatea lui Dumnezeu
- Dumnezeu este iubire
- Activitatea lui Dumnezeu
- Responsabilitatea omului față de sine, față de semeni și față de lumea creată
- Virtuțile creștine ale omului

SUGESTII METODOLOGICE

Conținuturile propuse de programa școlară de Religie pentru clasa a X-a, cultul unitarian sunt structurate pe două mari domenii:

- Lectura Bibliei: omul ca ființă religioasă, elemente de istorie a evreilor și a formării comunităților religioase, modalități de lectură receptivă a Bibliei;
- Etica și dogmatica unitariană: relația divinitate – om în societatea contemporană, elemente de morală creștină.

Temele au fost selectate din perspectiva următoarelor principii:

- accentuarea caracterului pragmatic al conținuturilor, prin centrarea pe dezvoltarea de atitudini și de comportamente;
- referirea la aspecte actuale din viața personală a adolescenților și din viața comunității;
- corelarea cunoștințelor specifice religiei cu cele dobândite la alte discipline de învățământ, mai ales la nivelul ariei curriculare "Om și societate" (Istorie, Geografie, Psihologie).

Prezentul curriculum este conceput într-o manieră flexibilă, care permite profesorului libertatea de opțiune în abordarea unei lecții. Construirea demersului didactic trebuie realizată din perspectiva competențelor specifice, cu respectarea logicii interne a temelor, precum și a particularităților clasei și ale elevilor. În concordanță cu aceste aspecte, ponderea acordată temelor și modalitatea de abordare a acestora se vor stabili de către fiecare profesor.

Se recomandă utilizarea unor activități de învățare precum:

- utilizarea unor metode active (învățarea prin descoperire, învățare problematizată, învățare prin cooperare), care să contribuie la dezvoltarea capacității de cunoaștere de sine, a celorlalți și a omului ca ființă religioasă;
- crearea unor situații problemă de etică aplicată, în contextul cărora elevii pot dezbate rolul și libertatea deciziei ca factor al dezvoltării persoanei;
- analiza unor studii de caz;
- organizarea de exerciții individuale și în grupuri de lucru pentru interpretarea unor fapte, fenomene și procese legate de domeniul credinței și al religiei în general;
- argumentarea biblică;
- utilizarea calculatorului și a altor mijloace audio-vizuale pentru ilustrarea unor teme, pentru căutarea de informații sau pentru documentarea pe o temă dată.

În cadrul orei de Religie, evaluarea trebuie să aibă caracter formativ, cu scopul motivării elevului pentru aplicarea în practică a învățăturilor de credință. Deoarece formele clasice de evaluare au, pentru educația religioasă, limite mai accentuate decât în cazul altor discipline de studiu, se recomandă utilizarea unor modalități complementare de evaluare: proiectul, portofoliul, autoevaluarea, observarea sistematică a comportamentului elevilor în spațiul școlii și în afara acestuia.

Sugestii de texte biblice propuse pentru lectură

Geneza 1, 1-2, 4-a

Edenul Gen. 2, 4b, 3, 25

Cain și Abel Gen. 4, 1-16

Potopul Gen. 6-8 cap

Avram și Isac Gen. 22, 1-9

Nașterea și chemarea lui Moise Exod 1,7-22; 2,1-25; 3,1-22

La muntele Sinai: Cele zece porunci Exod 14,17-20

Epoca judecătorilor: Ghedeon, Samson Jud. 2,6-3, 6, 11,1-40, 16,1-31

Samuil Sam. 1-3

Domnia lui Solomon 1 Împ. 3, 6, 8